

Bu ülkenin en önemli bir güzellik buudunu, hiç şüphe yok ki dört bir yanda şaha kalkmış gibi mehîb mehîb duran mabetler teşkil eder ve mabedin içli, derin ukba buudlu güzelliğine denk bir başka güzelliğin bulunması da mümkün değildir.

Mabet, madde âleminin serhaddinden ötelere açılmak için hazırlanmış bir liman ve insan ruhunun derinliklerine ulaşabilmek için de bir tahtelbahir (denizaltı) mesabesindedir. Mabede gönül gözleri açık olarak girebilen her tâlî'li, aynı zamanda upuzun bir seyahate karar vermiş ve baş döndürücü ukba güzelliklerini temaşaya da azmetmiş sayılır. Mabedin içinde geçirilen zamanlar, eğer şuur, his ve kalb refakatinde geçirilebilse, saatler, dakikalar, saniyeler, hatta âşireler **ebedî bir ömrü netice verecek** kadar bereketli olabilir.

Evet, mabede adımını atan her gönül sahibi, onun tedai ettirdiklerini düşünce düşünce ve bu düşüncelerden sinesine akan vâridâtı hissederek âdeta uhrevîleşir ve benliğinin derinliklerinde sürekli ötelere duymaya ve eşyanın perde arkasını mırıldanmaya başlar. Mabette hemen herkes, kendi gönlünde olduğu kadar diğer insanlardan ve çevresindeki eşyadan –estağfirullah– her biri binlerce rüya ve hülyanın anahtarı, duygularımızla bütünleşmiş mabedin o ukba renkli aksesuarından en derin bir şiiri dinler, en bayıltıcı mânâ tomurcuklarını koklar. Şiirin en güçlü unsurları sayılan ışıklar, sesler, burada insan ruhunu bütünüyle sarar ve ebediyen hatırdan silinmeyecek edalara ulaşırlar. Hele **mübarek gün** ve **gecelere** ait tat ve şivenin buğu buğu her yanı sardığı dakikalarda mabet, akıl almaz bir füsuna ulaşır ve güya göğün renkleri, ruhanîlerin sesleri gelip gelip ruhlara doluyor gibi olur; olur da bu semavî büyü ile hayat ve kâinat daha esrarlı bir hâl alır. Bu sihirli dünyada seyahate azmedenlere mabet, en büyük mürşitler, en olgun ruh insanları gibi varlığın perde arkası sırlarını fısıldar ve onları sonsuzun serhatlerinde dolaştırır.

Dünyada mabet kadar vakur, mabet kadar mehîb, mabet kadar sonsuza açık ve mabet kadar füsunlu başka bir mekân bilmiyorum. Orada âdeta **semanın ışıkları**, avize ve kandillerin ziyalarıyla bütünleşir ve **gönüllere akmaya başlar**. Derken âdiyattan olan şeyler bir bir fevkalâdeleşir ve her taraf efsanevî bir güzelliğe bürünür.

Hemen her zaman mabette, gizli gizli esip duran ve ancak uyanık gönüllerin sezebileceği, vicdanın âşına olduğu ve ruhun bir ömür boyu arayıp durduğu öyle bir “**üns**” esintisi hissedilir ki insan, tıpkı çiçeklerin içine giren bir kısım mini böceklerin lezzetle aynîleşmeleri gibi onu ayn-ı haz olarak duyar ve yaşar.

Mabedin asıl sesi ve mûsikîsi, her zaman derununda yankılanan şuur ve idrakten gelir. Evet o, her an değişen ayrı bir duygu tufanıdır, ancak temiz ruhların sezebileceği, ibadete ait derin mânâlardan, bu mânâların hayallerdeki büyüleyici şekillerinden iklimine sığınan ruhlara öyle mahrem şeyler fısıldar ki insan, varlığın ezelî nefahatla sarıldığını hisseder; hisseder de **ruhundaki ihtiyaçların, arzuların, beklentilerin hemencecik yerine getirileceği bir kapının önünde olduğunu sanır ve bir coşar bir coşar ki**; sanki bulunduğu yer yedi kat göğün üstüymüş ve o da bu makamın şerefli sakinlerinden biriymiş gibi, en baş döndürücü manzaraların, en ürpertici solukların ve en çarpıcı televvünlerin hem de bilmem kaçını iç içe görüyormuş ve duyuyormuşçasına hayretlerle irkilir; irkilir de ruhunda, denizlerin derinliklerindeki dev dalgaların yüzlercesinin, binlercesinin çarpışmasını birden yaşıyormuş gibi zevkten ürpertiye, ürpertiden zevke geçer durur.

Mabet hiçbir zaman bütün bütün susmaz ve susmamıştır da. Aksine o, her an ayrı bir dalga boyunda gürleyip durmuştur. Bütün seslerin kesildiği, bütün heyecanların söndüğü ve

atmosferin hazanla tir tir titrediği dönemlerde bile o, ruhunun derinliklerinde her zaman bir şeyler mırıldanmış ve bize ümit soluklamıştır. Evet o, **hiç durmadan hep bir şeyler fısıldamıştır ama bilmem ki milletçe, onun anlatmak istediği hususların kaçta kaçını anlamışızdır.**

Evet mabetten ve mabedin uhrevî nağmelerinden rahatsız olan bir kısım yarasa topluluğunun, onun kendince konuşmalarına hacr koydukları dönemde bile o, az bir üslûp farklılığıyla hep **“Haydin felâha!”** demeye devam etti. Hâlâ onun, rikkatime çok dokunan o zamanki garip çığlıklarını düşündükçe, sanki mabet, kendi mânâ ve muhtevasını ifade etmek için ağzını açıyormuş da bir kısım karanlık güçler onun kendine has sırlarını açmasına fırsat vermeyip, ağzına fermuar vuruyorlarmış gibi gelir bana.

Çok defa önünden veya bir kenarından geçip giderken seyrettiğimiz mabet ve çevresindeki külliye, meşruta, imaret veya şurada burada küme küme salınan ağaçlar, ruhlarımıza öyle derin, öyle ledünnî şeyler fısıldarlar ki **duyup anladıklarımızın onda birini bile en büyük filozofların anlatması mümkün değildir.** Mabedin gerçek güzellik ve derinliğini anlamak için onun gözleri ve gönülleri dolduran Cennet ikliminde doğmak, onun aydınlık hariminde hayata uyanmak lâzımdır. İşte o zaman mabet her şeyiyle ruhlarınıza öyle işler ve gönüllerinizi öyle büyüler ki **kendinizi ukbanın meşcereliklerinde sanırsınız...**

Bir zamanlar mabet, mânâlarla, duygularla dopdolu, en ledünnî hislerle taşkın ve semtine uğrayanlarla konuşan, dertleşen, içini çeken, içini döken, onların sevinç ve tasalarını paylaşan bir canlı gibiydi. Günde birkaç defa ona ulaşabilenler, içlerini boşaltır, gamdan, kederden uzaklaşır ve ötelere adına azıklarını alır, sonra da bir uhrevî seyahate hazırlanmış gibi beklerlerdi. O zamanlar mabet öyle bir rüya ve hülya ülkesiydi ki insan orada bütün derinlikleriyle gerçek huzuru ve mutluluğu bulur, ruhî ve bedenî hazların en erişilmezlerine ererdi. Gözleri ötelere ufuklarında olanlar için **orada her şey, sanki daha önce bir başka yerde görülmüş, tanınmış gibi** sımsıcak, içli ve âdeta ruhlarının aksesuarı gibiydi. Oraya adımlarını atar atmaz birdenbire cismaniyetin panjurları aralanıyor gibi olur; o aralıkların genişlikleri nispetinde ötelere ait güzellikler ve ışıklar onlardan içeriye akmaya başlar ve gelir namaz kılanların sinelerine dökülürdü veya **biz öyle itikat ederdik...**

Hayatını **ev-iş-mabet** arası bir kanaviçe gibi ören bahtiyarlar, günde birkaç defa gökleri ve gökler ötesi âlemleri, hem de o baş döndürücü armonileriyle, düşünce dünyalarından geçirir, bir meşher gibi tekrar tekrar temaşa eder ve bu semavî ziyafetin çevresinde, bal özü arayan arılar gibi hazdan hazza uçar dururlardı.

Mabedi düşünüp de arzuları, istekleri, emelleri yıldızlar kadar çok olan mü'min gönüllere ondan fişkırان ziyayı, nuru, lezzeti, huzuru, hazzı ve zevki **hatırlamamak mümkün mü?**

Şimdi mabet, bilhassa, ona eski fonksiyonunu kazandırmanın yolları arandığı şu günlerde, kırılmış mızrabı ve gevşemiş bam teliyle, boynu buruk, yeniden onu konuşturacak, gökten indiği günlerin tat, lezzet ve şivesine ulaştırarak sihirli eller ve sihirli diller beklemekte. Öyle bir el, öyle bir dil ki çağın bütün vefasızlıklarına rağmen, mabede o mümtaz şivesiyle, o ince üslûbuyla kendi şiirini söylettirsin; söylettirsin de bütün uyuyan gönülleri uyarsın ve o keskin büyüyle her sineye girsin. Evet, dört bir yana, binlerce telden binlerce nağmeler yayarak cihanı öyle bir velveleye versin ki duyanlar: **“İsrafil sûra mı üfledi, yoksa Hz. Muhammed mi (sallallâhu aleyhi ve sellem) dirildi?”** desinler...